

na to napeljevali. Kar je pa pri tem še naj žalostniše, je pa to, da ima učitelj zoper take in enake škodljive prikazni le prav malo pripomočkov.

Pred vsem drugim naj si tedaj učitelj prizadeva, da se tako obnaša, da ga spoznajo vsaj bolj omikani vaščanje kakor postavnega in zvedenega moža in za svojega prijatelja in dobrotnika. Zato naj se z njimi prijazno in odkrito razgovarja o tem in unem, in naj jim pomaga ali z dobrim svetom ali drugače po svoji moči pri vsaki priložnosti. Varuje pa naj se tudi, da ne bode kdo v njegovi hiši kaj nerodnega zapazil, kajti učiteljeva okna in vrata so vselej na steženj odperta, in potem potuje vsaka naj manjša stvarica po vasi od ust do ust, in nazadnje rada postane huda pošast. Zraven tega pa naj si tudi učitelj prizadeva, da otroke res kaj koristnega naučí, ter jih napeljuje, da tudi to vselej domá staršem pripovedujejo. Tako učitelj staršem na eni strani kaže, da kaj dela, na drugi strani si pa tudi starši poslušajo svoje otroke kaj zapomnijo. Koristno je tudi, ako učitelj vselej ustmeno ali pismeno pri posebnih prilikah staršem svoj namen naznani, da potem starši rajše verjamejo njemu, od ktereга so pred zvedeli, nego lažnivim otrokom. Ako bi se pa vendar le prigodilo, da bi prišli starši, kateri ali premalo poznajo нравnost otrok, ali jim pa zavoljo slepe ljubezni do njih vse verjamejo, da bi se nad učitejem znosili in ga ošteli, tačas pa, ako jih učitelj res nikakor ne more prepričati o svojem dobrem namenu, naj se nikar ne izgovarja ali opravičuje, ampak mirno pa resnobo naj pritoževavce zaverne na postavo in gosposko, ktera bode tudi njemu potrebno veljavo in pravico pridobila in ohranila. Sodbe naj pa nikdar nobeden sam čez se ne sklepa, da si s tem več ne škoduje, nego koristi, ampak naj jo prepusti zadevajočim osebam, in pravična reč bode vselej in povsod zmagala.

Čertice o vzrejevanji.

Spisal J. Lapajne.

Izreja je različna. Ako mladino v šoli vzrejamo, je to šolska izreja ali odgoja ali tudi javna izreja. Če pa vzrejamo otroke domá, je to domača izreja. Vsaka teh pa se dalje razdeljuje v duševno in telesno odgojo. Perva, ki zlasti duha goji, deli se v umno ali miselno (intelektuelno) in нравno izrejo.

Umna izreja razvija um, pamet, spomin, domišljijo, razsodnost, sklepnost i. t. d.; kajti te dušne moči imenujemo miselne ali umne. Ako pa izreja skerbí zlasti za izobraženje serca, nra-
nega čutila in poželenja, imenujemo jo nravno (moralno) odgojo. Po splošnih posamnih stanovnih poklicih in po spolu razločujemo odgojo v deško, dekliško, kmečko, gosposko itd. Splošna naloga vsake šole je, da pospešuje umno in nravno omiko, kajti skerb za telesno odgojo ima bolj domača hiša; šola more o tej reči le napačno telesno izrejo nekako ovirati in jo ravnati na pravo pot; sicer ne more kaj posebnega storiti. Umna izreja ima dvojín namen, da namreč pospešuje oblično (formalno) in snovno (materijalno) omiko. Oblična odgoja budí samo dušne moči; ker pa je za tega volja treba otroku vedno novih obrazov, in podobe so pglavitni del ali snova te odgoje, je to snovna izreja. Ta dva namena se ne moreta posamesno doseči, marveč moreta se le v tesni zvezi spešno izvrševati. Nove predočbe, nove podobe in nove nauke, s kterimi otroke soznajamo, imenujemo imenni nauk. Pot in način, po kterem se pri tem nauku ravnamo, imenujemo učilo (metodo). Učilo je splošno in posebno. Pervo je navod, kako se sploh pri poduku ravná, drugo pa, kako naj se podučuje v posamesnih naukih. Učilo je dobro ali slabo; to in uno se spozná po tem, kako otroci napredujejo. Najboljše učilo je tisto, ktero otroku naj razumljivše predstavlja neznane podobe in obraze in se naj hitreji polastuje otroškega duha. Učilo mora: 1) pri poduku po stopinjah napredovati in ravnati se po posebnem načertu, ki mu pravimo učbeni načert; 2) učilo mora biti namenu primerno, in to je učilo v ožem pomenu; 3) kar se tiče otroka in učbene tvarine, treba je, da se učitelj po vnanjem ravná še po posebnih vodilih, in to je učiteljevo posebno vedénje pri učencih. Učiteljevo vedénje v šoli je zelo važno, kajti na tem, kako se učitelj v šoli véde, se kaže pot, po kteri učitelj pozneji lože ali teže pride do svojega namena. Kako si učitelj pridobiva ljubezen in zaupanje pri otrocih? Ako pričakujemo kje ljubezni, moremo se je le tedaj zanesljivo nadjati, ako jo sami kažemo. Le takrat naj si bode učitelj zvest, da ga bodo učenci radi imeli in mu zaupali, kedar otroci vidijo, da jih učitelj zares ljubi in po očetovsko za nje skerbí. Učitelj pa naj se varuje, da bi se učencem prilizoval in po vnanjem kazal, da jih ljubi; njegovo ljubezen mora biti resnična in čista. On naj

povsod in vselej kaže, da mu je res na tem ležeče, da otroci v dobrem napredujejo. Učitelj naj bo v vsem pravi oče ne-skušeni mladini. Odgojnik naj se tako obnaša, da otroci sami spoznajo, da so mu dolžni čast in spoštovanje. V šoli, kakor tudi zunaj šole, pri poduku in molitvi naj bode učitelj učencem naj lepši zgled, v katerem se strinjajo vse lastnosti, ktere on tirja od učencev. Prijazen, priljuden, ljubeznjiv in vesel naj bode z mladino, in naj se popolnoma poniža do otroških serc; naj se včasih tudi igra in zabava z njimi; kajti po tem takem mu bodo radi zaupali in ga zvesto ljubili; vendar naj pa se vedno varuje, da ne prestopi meje, da ga namreč otroci vedno spoštujejo in iz pravega straha vbogajo. Učitelj naj bode z vsemi učenci enako prijazen in pravičen; on ne sme od svojih otrok koj hudo misliti in nezaupnost do svojih učencev v sercu gojiti. Učitelj naj kaznuje, pa tudi hvali še le potem, ko se na tanko prepriča in tudi pozve vir ali vzrok otroškega djanja. Previdni učitelj drugače graja napake, ki prihajajo iz mladostne lahkomišelnosti, nevednosti in prenenagljenja in drugače grehe, ki izvirajo iz hudobije in spačenosti. Sploh pa naj učitelj ne graja, ne kaznuje pa tudi ne hvali prepogostoma. Pri vsem tem naj bode učitelj varčen, pa gotov. Po tej poti se otroci kmali prepričajo, da jih učitelj res ljubi, ter so mu vdani. Ljubezen pa, ki si jo učitelj pridobuje z enostranskim ravnanjem t. j. s tem, da se vda v otroškim termam, ni prava, in tudi ne sega v otroška serca; marveč otroci zgubé spoštovanje do učitelja, in ga vedno manj čislajo. Drugič je pa tudi sredstvo, po katerem učitelj misli svoj namen doseči, pregrešen in nespodoben. Vidi se, da učitelj le takrat na tanko spolnuje svoje dolžnosti, ako so mu nježna otroška serca mlade rastlinice, ktere skerbno varuje in goji, da mu prirastejo krasna drevesa, od katerih pričakuje domovina in država, cerkev in družina naj lepšega sadja.

(Konec prih.)

Stari in mladi Slovenec.

Pivūkū.

O. Pivūkū qui bibi potest; nepivūko more.

S. Pivīnū je pa kar pitij potui aptus; cf. čes. pici.

Pillnostī.

O. Diligentia, e pol., uti videtur; pillnū limae similis.